

Ouderbetrokkenheid op het Rotterdamse vo: een succesverhaal

Juli 2014

Volle aula's, korte lijnen

- 'Het is nu ruim twee jaar geleden dat ik op deze school aantrad als directeur, en dat docenten tegen me zeiden: "Ah joh, deze ouders krijg je toch niet op school". En nu zit de aula vol als er een ouderavond is. We zien dat ouders wel degelijk naar school komen.'
- 'Ook wij hebben een slag gemaakt. We bereiken ouders van 95% van de leerlingen tot in de hoogste klassen. Terwijl we bepaald niet de makkelijkste populatie hebben.'

Aan het woord zijn twee directeuren van Rotterdamse vo-scholen die de afgelopen jaren met succes geïnvesteerd hebben in het contact met ouders. Ze worden bijgevallen door medewerkers van andere vo-scholen met soortgelijke ervaringen. De ouders van deze scholen, gevestigd in achterstandswijken, hebben de reputatie dat ze niet betrokken zijn bij de schoolloopbaan van hun kinderen: ze komen niet naar ouderavonden en ze laten de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van hun kinderen volledig over aan de school. De ervaring leert echter dat ook deze ouders wel degelijk betrokken zijn, en dat je – als je het goed aanpakt – tot een effectieve samenwerking met hen kunt komen.

Het effect van een goede samenwerking tussen school en thuis op de leerlingen is groot. De kinderen merken dat er goed contact is tussen school en thuis, dat de lijnen kort zijn. Deze korte lijnen tussen school en thuis bieden duidelijkheid, en daar gedijen leerlingen goed bij. Het partnerschap geeft hen het gevoel dat ze belangrijk zijn, dat ze ertoe doen, wat bijdraagt bij aan hun zelfvertrouwen. Ook scholen merken voor zichzelf positieve effecten: zij constateren dat problemen sneller en makkelijker worden opgelost, dat situaties veel minder vaak escaleren. Zo wordt hun werk een stuk aangenamer en verdienen ze de tijd die ze bij aanvang investeren in het contact met ouders in de loop van het jaar weer terug.

Probleem opgelost?

Welke conclusie moeten we hieruit trekken? Is er dan helemaal geen probleem rondom ouderbetrokkenheid in het vo? Waarom horen we dan zoveel andere geluiden? Vanwaar het beeld dat het kommer en kwel is met de ouders in Rotterdam? Tijdens een gesprek aan 'De Tafel van Tien'¹ komen we tot de conclusie dat het een kwestie is van hoe je er naar kijkt: is het glas half vol of half leeg? Wij betogen dat het glas half vol is, dus dat we een heel eind gevorderd zijn. Maar we zijn er nog niet, er is nog heel wat te doen.

Succesfactoren

Wat scholen die succesvol zijn in het betrekken van ouders gemeenschappelijk hebben, is de individuele kennismaking: 'communiceren in vreedstijd', elkaar leren kennen op een moment dat er nog niets aan de hand is. Sommige scholen kiezen ervoor om de kennismaking op school te organiseren, anderen zweren bij het huisbezoek. Maar allemaal investeren ze in een goede start van een gelijkwaardige relatie, en allemaal merken ze dat ze deze tijdsinvestering in de loop van het schooljaar weer terugverdienen, doordat het contact met ouders veel makkelijker verloopt en leerlingen merken dat school en ouders op één lijn zitten.

1) Aan de 'Tafel van Tien' spreekt Beter Presteren regelmatig met mensen uit de Rotterdamse onderwijspraktijk, dit keer met: Selma Klinkhamer (RVC de Hef), Andrea Riegman (St. Montfort), Cynthia Nolem (Melachthon Mathenesse), Roel Schrauwen (Carré College), Ed van Rossum (Accent), Marieke Jas (LMC), Mariëtte Lusse (Hogeschool Rotterdam), Annemieke van der Kooij (Beter Presteren) en Annette Diender (Beter Presteren).

Dat is een groot verschil met voorheen, toen ouders vooral benaderd werden als er problemen waren. Ouderbetrokkenheid kwam er toen in feite op neer dat de school de ouders wilde opvoeden. Met de beste bedoelingen overigens, want het kwam voort uit bezorgdheid om de leerlingen. Maar de achterliggende boodschap aan ouders was 'je doet het niet goed', en dat werkt niet. Als er geen vertrouwensrelatie is, nemen ouders niets van je aan. Ouders laten zich niet zomaar opvoeden door de school.

De kennismaking is niet de enige investering die scholen doen in de samenwerkingsrelatie met ouders. Er zijn nog veel meer voorbeelden, zoals de 10-minutengesprekken die op de schop gaan en vervangen worden door gesprekken waarin leerlingen zelf vertellen over hun vorderingen en ontwikkelpunten. Of de insteek om ouders zoveel mogelijk bij de positieve momenten te betrekken, bijvoorbeeld als leerlingen hun profielwerkstukken presenteren, met als resultaat een school vol trotse mensen: trotse leerlingen, trotse ouders, en ook trotse leraren.

Een essentiële succesfactor is dat de samenwerkingspartners altijd het toekomstperspectief van de leerling voor ogen houden. Al gaat er nog zoveel mis met een leerling, de inzet is dat ouders en leerlingen 'rechttop de deur uitgaan': met een plan, met hoop, met uitzicht. De oplossingen hoeven niet altijd van de school te komen. Integendeel: het helpt als docenten ouders en leerlingen mee laten denken over oplossingen. Ouders hebben vaak de handvaten, zij kennen hun kind goed. Als je als docent hiervoor open staat, ouders deelgenoot maakt van je worsteling, dan nodig je hen uit om mee te denken en merk je dat het werk een stuk gemakkelijker is als je het samen doet.

Als de school een goede relatie met ouders heeft opgebouwd, is er wel degelijk ruimte om te investeren in hun kennis en (opvoed)vaardigheden: dan heeft het zin om oudercursussen en themabijeenkomsten te organiseren, of om ouders uit te nodigen voor bedrijfsbezoeken of excursies naar de haven.

Knelpunten

Kennismaken, vertrouwen opbouwen, positieve momenten aangrijpen voor contact, het toekomstperspectief centraal stellen, samen problemen oplossen: het maakt een wereld van verschil. Daarmee zijn echter niet alle knelpunten in de samenwerking tussen school en thuis opgelost. Sommige problemen zijn ook niet op te lossen door de school, bijvoorbeeld gezinnen die in zware financiële nood verkeren, of alleenstaande moeders die een stilzwijgende afspraak hebben met hun kind: 'jij houdt je thuis rustig, dan bemoei ik me niet teveel met je school'. Andere kwesties vragen veel tact, behendigheid en incasseringsvermogen van de school, zoals ouders die het moeilijk vinden om onder ogen te zien dat hun kind iets fout heeft gedaan, of ouders die pas naar school komen als de frustratie ze heel hoog zit, waardoor je als mentor 'een emmertje over je heen krijgt'. En niet te vergeten de zeer assertieve, vaak hoogopgeleide ouders die opkomen voor hun kind: voor mentoren een hele uitdaging om ook met hen een gelijkwaardig partnerschap op te bouwen.

Werk aan de winkel

Met de manieren die we gevonden hebben om een samenwerkingsrelatie op te bouwen met ouders zijn we er dus nog niet. Dat betekent werk aan de winkel. In de eerste plaats is het zaak om met de ervaringen van deze scholen andere scholen te inspireren om ook stappen te zetten om de samenwerking met ouders te versterken. Het zijn veelal vmbo-scholen in achterstandswijken die hier als eerste mee aan de slag zijn gegaan. Logisch, want daar is de urgentie het hoogst, daar is de ondersteunende rol voor veel ouders niet vanzelfsprekend. Maar ook havo en vwo-scholen en de 'wittere' scholen kunnen met deze ervaringen hun voordeel doen, ook daar is veel te winnen door samen te werken met ouders. Voor mbo-opleidingen is het de uitdaging om het stokje over te nemen en ouders actief te blijven betrekken, zodat mbo-studenten ook in deze fase van hun schoolloopbaan passende ondersteuning krijgen van thuis.

In de tweede plaats zien we nog veel mogelijkheden voor vooruitgang in de uitvoering. Docenten en mentoren die steeds beter worden in het voeren van gelijkwaardige gesprekken gericht op het toekomstperspectief van de leerling. Ouders die uitgedaagd worden om de drempel van de school over te stappen en hun rol als partner van de school op te pakken. Medewerkers ouderbetrokkenheid die steeds meer ouders bereiken, ook ouders met een andere achtergrond dan die van henzelf. Leerlingen die leren om hun rol in 'de pedagogische driehoek' in te vullen door zelf hun ouders en de mentor te informeren over hun voortgang, successen en ontwikkelpunten.

Een uitdaging en een kans vormt de koppeling van ouderbetrokkenheid met loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB). Ouders zijn vaak de belangrijkste adviseur van hun kinderen als het gaat om schoolloopbaankeuzes, dat maakt de noodzaak tot samenwerking met de school groot. We zijn aan het uitvinden hoe die koppeling concreet vorm kan krijgen, er is nog veel ruimte voor verdere ontwikkeling de komende tijd.

En tenslotte zullen de leraren van de toekomst al tijdens hun opleiding moeten leren over het hoe en waarom van samenwerken met ouders. Zeker leraren die gaan werken met leerlingen uit achterstandssituaties, waarvan lang niet alle ouders als vanzelfsprekend hun ondersteunende rol oppakken, kunnen een gedegen voorbereiding op hun taak goed gebruiken. De verwachting is dat de lerarenopleidingen de komende jaren ouderbetrokkenheid onderdeel van het curriculum gaan maken, en dat is een goede zaak. Als de scholen blijven werken aan partnerschap met ouders en de nieuwe leraren beslagen ten ijs komen, kan deze positieve ontwikkeling een blijvend succes worden.

In het najaar van 2014 verschijnt het boek 'Samen werken aan schoolsucces. School en ouders in het vo en mbo' van Mariëtte Lusse en Annette Diender, met daarin zowel de theoretische onderbouwing als de praktische uitvoering van samenwerking met ouders. Rotterdamse scholen krijgen een exemplaar van dit boek toegestuurd.